

KRÓTKIE DONIESIENIA

SHORT COMMUNICATIONS

473. Przyczynek do poznania chrząszczy wodnych (Coleoptera) Górnego Śląska

Contribution to the knowledge of aquatic beetles (Coleoptera) of Upper Silesia

KEY WORDS: Coleoptera, aquatic beetles, records, rediscovery, Upper Silesia, Poland.

Górny Śląsk to kraina, o której chrząszczach wodnych jest dużo danych historycznych, głównie przedwojennych, ale bardzo mało nowszych, zwłaszcza tych aktualnych. Po dziełach BURAKOWSKIEGO i in. (1976: Kat. Fauny Pol., XXIII, 4: 1-294) oraz GALEWSKIEGO i TRANDY (1978: Fauna słodkow. Pol., Warszawa, 10: 1-396), opublikowano tylko 5 prac zawierających dane oryginalne (IENISTEA 1994: Trav. Mus. Hist. Nat. „Grigore Antipa”, 31: 113-115; KORDYLAS 1994: Latissimus 4: 9-11; GREŃ 2003a: Acta ent. Siles. 9-10: 41-41; GREŃ 2003b: Acta ent. Siles. 9-10: 45-52; PRZEWOŹNY, MAZUR 2007: Nat. J., 40: 49-51). Do dziś nie wykazano wielu gatunków z dużym prawdopodobieństwem występujących w tej krainie, nawet pospolitych, zaś wiele innych nie było stwierdzanych od bardzo dawna. Celem poprawienia takiego stanu wiedzy, zamieszczam niżej dane z rekonesansu faunistycznego przeprowadzonego w dolinie Małej Panwi.

Chrząszcze łowiono czerpakiem hydrobiologicznym, w dniu 11 V 2007:

- Kolonowskie (CB02), Mała Panew: *Gyrinus substriatus* STEPH. – 2♂♂, *Haliplus fluviatilis* AUBÉ – 6♂♂ 1♀, *Deronectes latus* (STEPH.) – 1♂, *Graptodytes granularis* (L.) – 1♂, *Nebrioporus depressus* (FABR.) – 5♂♂, *Laccophilus hyalinus* (DE G.) – 1♂ 3♀♀;
- Kolonowskie (CB02), drobny zbiornik w dolinie Małej Panwi: *Dytiscus marginalis* L. – 1 larwa (L1), *Hydroporus obscurus* STURM – 2♂♂, *Enochrus affinis* (THUNB.) – 1♂, *Helophorus minutus* FABR. – 2♀♀;
- Jedlice (CB11), Mała Panew: *Haliplus fluviatilis* – 2♂♂, *Noterus crassicornis* (O. F. MÜLL.) – 1♂ 1♀, *Hydroporus palustris* (L.) – 2♂♂;
- Jedlice (CB11), kanał w dolinie Małej Panwi: *Haliplus fluviatilis* – 4♀♀, *Agabus didymus* (OLIV.) – 1♂, *Graptodytes granularis* (L.) – 1♂, *Anacaena limbata* (FABR.) – 1♂.

Nowym dla Śląska Górnego gatunkiem jest *Graptodytes granularis*. *Laccophilus hyalinus* nie był notowany w tej krainie od ok. 110 lat, *Haliplus fluviatilis* i *Nebrioporus depressus* od ok. 70 lat, a *Agabus didymus* i *Deronectes latus* od ok. 30 lat. Pozostałe gatunki łowili KORDYLAS (1994: ibid.), GREŃ (2003a: ibid., 2003b: ibid.) oraz PRZEWOŹNY i MAZUR (2007: ibid.), jednak również po 30–110 latach od poprzednich stwierdzeń.

Z powodów zoologicznych interesujący jest *Deronectes latus*, reofil będący w Polsce w regresie: jeszcze w połowie XX w. stwierdzany był w kilkunastu krainach, teraz tylko w kilku, i to bardzo rzadko. Mała Panew w Kolonowskim niesie wody klasy IV, a czym decydują wskaźniki związane z eutrofizacją, a wartości wskaźników bakteriologicznych są typowe dla klasy V. Jednak jest to odcinek śródleśny, zrenaturalizowany, a jakość wody i tak poprawiła się w stosunku do wyników poprzednich badań (Internet: <http://www.opole.pios.gov.pl>).

Trudno orzec, czy mamy tu do czynienia z reliktową populacją, która przetrwała okres silnego zanieczyszczenia rzeki, czy też z rekolonizacją rzeki. Bowiem z jednej strony stan rzeki poprawił się niedawno, z drugiej – z sąsiednich, lepiej zbadanych krain brak aktualnych danych o *D. latus*.

Paweł BUCZYŃSKI, Zakł. Zool. UMCS, Lublin

474. Nowe stanowiska *Emus hirtus* (LINNAEUS, 1758) i *Ocypus ophthalmicus* (SCOPOLI 1763) (Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae) w Polsce

New localities of *Emus hirtus* (LINNAEUS, 1758) and *Ocypus ophthalmicus* (SCOPOLI 1763) (Coleoptera: Staphylinidae: Staphylininae) in Poland

KEY WORDS: Coleoptera, Staphylinidae, *Emus hirtus*, *Ocypus ophthalmicus*, new records, Wielkopolska-Kujawy Lowland, Poland.

Emus hirtus (LINNAEUS, 1758)

– Łask - Ostrów (UTM: CC71), 26 IV 2003 – 1 ex., w stercie kompostowanych odchodów z gołębnika, leg. A. KRUPICKI; 7 VII 2007 – 2 ex., kopulująca para pod krowimi odchodami, leg. A. KRUPICKI.

Gatunek rozprzestrzeniony głównie w południowej, środkowej i zachodniej Europie. Wykazywany także z Wysp Brytyjskich, Danii i Szwecji. Gatunek występujący lokalnie i pojedynczo, tylko w niektórych latach liczniej spotykany. Wykazany z wielu krain, lecz większość danych pochodzi głównie z XIX lub początku XX wieku (BURAKOWSKI i in. 1980: Kat. Fauny Pol., XXIII, 7: 1-172). Po 1980 roku wykazany tylko z Pojezierza Pomorskiego (GUTOWSKI, RUTA 2004: Nowy Pam. fizjogr., 3, 1-2: 27-60), Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992: Wiad. entomol., 11, 3: 133-141), Podlasia (KUBISZ, SZWAŁKO 1991: Wiad. entomol., 10, 1: 5-14) oraz z Sudetów Zachodnich (MAZUR 1993: Wiad. entomol., 12, 4: 243-250). Zasiadła zarówno tereny otwarte jak i lesiste, prowadząc drapieżny tryb życia; odżywia się larwami owadów występującymi w rozkładających się szczątkach roślinnych, ekskrementach lub w padlinie (BURAKOWSKI i in. 1980: ibid.).

Ocypus ophthalmicus (SCOPOLI 1763)

– Łask - Ostrów (CC71), 5 IX 2005 – 1 ex., pod kępą wrzосу, w pobliżu zabudowań działkowych, leg. A. KRUPICKI.

Gatunek rozmieszczony od północnej Afryki przez prawie całą Europę aż po Wyspy Brytyjskie, wykazywany również z Kaukazu i Armenii. W Polsce szeroko rozmieszczony, jednakże rzadko notowany a z wielu krain nie wykazywany od ponad pół wieku (BURAKOWSKI i in. 1980: ibid.). Najnowsze dane o występowaniu tego gatunku pochodzą z Pojezierza Pomorskiego (SMOLEŃSKI 1995: Wiad. entomol., 14, 2: 123) i Wyżyny Lubelskiej (STANIEC 1996: Wiad. entomol., 15, 1: 23-29). Zasiadła lasy mieszane, wrzosowiska, trawiaste stoki i kserotermiczne zbocza. Spotykany pod butwiejącymi szczątkami roślinnymi, kamieniami i wśród mchów (BURAKOWSKI i in. 1980: ibid.).

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcji Andrzeja KRUPICKIEGO. Autorzy dziękują Panu Andrzejowi MELKE za cenne uwagi na temat rozmieszczenia omawianych gatunków.

Piotr PAWLIKIEWICZ, Kat. Zool. Bezkręg. i Hyrobiol. UŁ, Łódź
Andrzej KRUPICKI, Łask